

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΙΓΑΙΟΥ

Διεθνές Δίκαιο

Διεθνείς Συνθήκες

Παναγιώτης Γρηγορίου

Τμήμα Κοινωνιολογίας

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «**Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Πανεπιστήμιο Αιγαίου**» έχει χρηματοδοτήσει μόνο τη αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Διεθνείς Συνθήκες

Είναι δικαιοπραξίες για την ρύθμιση σχέσεων στο πλαίσιο της διεθνούς κοινότητας. Τα βασικά υποκείμενο του διεθνούς δικαίου για να καθορίσουν κάποια ζητήματα, να διατυπώσουν όρους στις συναλλαγές, να συνάψουν συμμαχία και ειρήνη, να εξασφαλίσουν την προστασία ανθρωπίνων δικαιωμάτων χρησιμοποιούν ως όργανο τις διεθνείς συνθήκες.

Δεν είναι δυνατόν να κανονιστούν όμως όλα με τις διεθνές συνθήκες. Σήμερα δεν μπορεί π.χ. να ρυθμιστεί επίθεση εναντίον ενός κράτους με διεθνή συνθήκη. Περιέχει δηλαδή κανόνες που είναι σύμφωνοι με το διεθνές δίκαιο.

Στα τελευταία 40 χρόνια έχουμε αύξηση του αριθμού των διεθνών συνθηκών. Σε αυτό συντέλεσε η αύξηση του αριθμού των θεμάτων που αποτελούν αντικείμενο των υποκειμένων του διεθνούς δικαίου.

Στο δίκαιο των διεθνών συνθηκών καταβάλλουν σημαντικά πράγματα οι διεθνείς οργανισμοί.

Κωδικοποίηση του δικαίου των συνθηκών:

Οι κανόνες που διέπουν τις διεθνείς συνθήκες είναι κυρίως εθιμικές μέχρι το 1960.

Μετά, το 1960 έχουμε από τον Ο.Η.Ε. την υιοθέτηση `Της Σύμβασης περί του δικαίου των συνθηκών`.

Υπογράφηκε η σύμβαση αυτή στη Βιέννη.

Αποκρυσταλλώνει το ισχύον εθιμικό δίκαιο και περιλαμβάνει και νέες ρυθμίσεις. Ισχύει αυτό και για την Ελλάδα. Έχει επικυρωθεί από την Ελλάδα και κυρωθεί με το νομοθετικό διάταγμα 402/ 1974 και ισχύει διεθνώς από 27 Ιανουαρίου 1980. Τα κράτη που δεν υπέγραψαν την σύμβαση συνεχίζουν να διέπονται από το διεθνές έθιμο. Δεν υπάρχουν εθιμικοί κανόνες που δεν περιέχονται στην σύμβαση αυτή.

Σήμερα το Διεθνές Δικαστήριο παίρνει την σύμβαση αυτή ως σημείο αναφοράς. Το Διεθνές Δικαστήριο επιβεβαίωσε ότι η Σύμβαση αυτή αποτελεί κωδικοποίηση του Εθιμικού δικαίου.

Δίκαιο Συνθηκών: Είναι εκείνοι οι κανόνες που ρυθμίζουν πως καταρτίζουμε μια διεθνής σύμβαση.

1986 – Διάσκεψη ΟΗΕ – Paul Reuter

`Σύμβαση περί του δικαίου των συνθηκών μεταξύ κρατών και διεθνών οργανισμών και μεταξύ μόνο διεθνών οργανισμών`.

Διεθνής Συνθήκη: Εννοείται κάθε συμβατική σχέση που συνάπτεται μεταξύ υποκειμένων του διεθνούς δικαίου και αποσκοπεί στην παραγωγή έννομων αποτελεσμάτων. Παράλληλα γίνεται η χρήση των όρων σύμβαση, συμφωνία, πρωτόκολλο, διακήρυξη και πολλά άλλα. Υπάρχουν 38 διαφορετικοί όροι που αποδίδουν την έννοια της Συνθήκης.

Διεθνές Δικαστήριο Χάγης → Από νομική άποψη οι όροι αυτοί είναι ταυτόσημοι

Η σύμβαση της Βιέννης δέχεται ότι μόνο τα κράτη μπορούν να υπογράψουν συμβάσεις και δίνει έτσι έναν διαφορετικό ορισμό για το τι είναι σύμβαση.

Με βάση τον ορισμό που δίνουν συνθήκη είναι κάθε διεθνής συμφωνία που συνάπτεται μεταξύ κρατών, με έγγραφο τύπο και διέπεται από το διεθνές δίκαιο.

Π.χ. δεν αποτελεί διεθνής συνθήκη μια συμφωνία μεταξύ κρατών που λόγω αντικειμένου της ή λόγω της βουλήσεως των συμβαλλομένων δεν διέπεται από το διεθνές δίκαιο.

Η σύμβαση της Βιέννης αναφέρεται μόνο στο γραπτό συμβατικό τύπο. Αυτό δεν σημαίνει πως αποκλείεται προφορικά συναπτόμενες συμφωνίες μεταξύ κρατών (υπό κάποιες προϋποθέσεις).

Διεθνές Δικαστήριο → Το κοινό ανακοινωθέν πρωθυπουργών θα μπορούσε να αποτελέσει διεθνή συνθήκη αν τέτοια ήταν η βούληση των μερών, η φύση της πράξης ή της συμφωνίας που περικλείει και οι περιστάσεις κάτω από τις οποίες καταρτίστηκε.

Ο τύπος παρείλκε για τον χαρακτηρισμό της πράξης ως συνθήκης. Η σύμβαση της Βιέννης δεν θεωρεί συνθήκες τις συμφωνίες που συνάπτονται μεταξύ κρατών και αλλοδαπών ιδιωτών.

Το Διεθνές Δικαστήριο αργότερα δέχτηκε ότι διεθνής συνθήκη αποτελούν και τα πρακτικά μιας υπόθεσης.

Τύποι Διεθνών Συνθηκών

Κατά καιρούς έχουν γίνει διακρίσεις μεταξύ συνθηκών από την άποψη του αριθμού και της ιδιότητας των συμβαλλόμενων μερών ή της διαδικασίας συνάψεως και του περιεχομένου των συνθηκών. Η νομική αξία αυτών των διαπραγματεύσεων δεν είναι ασφαλής. Επίσης γίνεται διάκριση μεταξύ συνθηκών που συνάπτουν τα κράτη και εκείνων στις οποίες μετέχουν οι διεθνείς οργανισμοί.

Τέλος ευδιάκριτη είναι η διαφορά μεταξύ διμερών και πολυμερών συνθηκών. Από νομική άποψη αυτοί οι δύο τύποι συνθηκών διαφέρουν μεταξύ τους αλλά και ως προς τη διαπραγμάτευση και σύναψη, έναρξη και ισχύ.

Σύναψη Διεθνών Συνθηκών

Σύναψη ή Συνομολόγηση: Μια σειρά από διαδικασίες που καταλήγουν στην τελική έκφραση των κρατών να δεσμευτούν με αυτήν την συνθήκη. Περιλαμβάνει την διαπραγμάτευση, επεξεργασία και διατύπωση του κειμένου, υπογραφή, επικύρωση και την έναρξη ισχύος της συνθήκης.

Υπό στενή έννοια, είναι η τελική ενέργεια με την οποία τα κράτη αναλαμβάνουν δεσμεύσεις της συνθήκης.

Διαπραγμάτευση

Είναι πολιτική διαδικασία. Εξαρτάται από την ικανότητα των μερών.
Υπάρχουν διαφορετικά είδη διαπραγμάτευσης. Πρέπει να πραγματοποιείται με καλή πίστη και τα μέλη πρέπει να καθιστούν εμφανή διάθεση προς συνεννόηση.

Τεκμήριο εκπροσώπησης:

Αρχηγοί κρατών

Πρόεδρος Δημοκρατίας

Διπλωματικοί αντιπρόσωποι

Υπουργοί

Πρέσβης

Και άλλα πρόσωπα

Η πράξη δεν παράγει έννομα αποτελέσματα. Εφόσον αυτός δεν είναι επίσημος αντιπρόσωπος – διαπραγματευτής. Εκτός αν μεταγενέστερα επιβεβαιωθεί από το κράτος αυτό.

Όταν πρόκειται για πολυμερή συνδιάσκεψη επεξεργασίας διεθνής συνθήκης, οι αντιπρόσωποι συνήθως καταθέτουν τα πληρεξούσια τους κατά την έναρξη των διαπραγματεύσεων.

Προβάλλονται οι θέσεις.

Συντάσσεται κείμενο, το οποίο μετά τροποποιείται και γίνεται αποδεκτό.

Καλή πίστη → Τα μέρη πρέπει να συμπεριφέρονται κατά τέτοιο τρόπο ώστε η διαπραγμάτευση να έχει νόημα.

Ψηφοφορίες

Είναι πολυμερείς συνθήκες που διαμορφώνονται είτε στο πλαίσιο ειδικής διεθνής συνδιάσκεψης είτε κατά την συνήθη λειτουργία ενός διεθνούς οργανισμού.

Σήμερα απαιτείται η ψήφος 2/3 των μετεχόντων κρατών.

Ομοφωνία

Συμφωνία με βάση την ομοφωνία μεταξύ των μερών.

Υιοθέτηση με concensus

Είναι ψηφοφορία που φέρνει το τεκμήριο της γενικής αποδοχής στο κείμενο από τους μετέχοντες.

Έχει θετικές και αρνητικές όψεις.

Άλλος τρόπος υιοθετήσεων ενός πολυμερούς κειμένου είναι η αποδοχή:

- 1) Δια βοής
- 2) Με καταγραφή των ψήφων υπέρ ή κατά
- 3) Χωρίς ψηφοφορία

Σε αυτήν την διαδικασία συμμετέχουν μόνο τα κράτη.

Διεθνείς Συμβάσεις Εργασίας

ΔΟΕ – Γενεύη

Έχουν υιοθετηθεί διεθνώς και ισχύουν σήμερα 182 συμβάσεις εργασίας.

Η επεξεργασία αυτών των 183 συμβάσεων παρουσιάζει δύο βασικά χαρακτηριστικά:

- 1) Στην διαπραγμάτευση μετέχουν αντιπρόσωποι κρατών, εργατών και εργοδοτών
- 2) Η ψηφοφορία γίνεται κατά αντιπρόσωπο και όχι κατά εκπροσωπούμενο φορέα ή κράτος μέλος.

Τα κράτη μέλη οφείλουν εντός προθεσμίας 18 μηνών να τα εισαγάγουν προς ψήφιση ή έγκριση από τα αρμόδια εσωτερικά όργανα αλλιώς να εξηγήσουν τους λόγους για την μη προώθηση των κειμένων στα ως άνω όργανα.

Υπογραφή

Είτε αποτελεί την πρώτη φάση προς την διεθνής δέσμευση και συνίσταται στην αναγνώριση της αυθεντικότητας του κειμένου και στην υπόσχεση για το κράτος ότι θα εξετάσει εντός εύλογου χρόνου την δυνατότητα επικύρωσης.

Είτε εκφράζει την βούληση των κρατών να δεσμευτούν άνευ ετέρου από το κείμενο της συνθήκης, οπότε αρκεί η υπογραφή και συνεπώς η συνθήκη δεν υπόκειται στην διαδικασία της επικύρωσης.

Έχει την έννοια της συνεννόησης των μετεχόντων μερών.

Η υπογραφή μπορεί να είναι και προσωρινή.

Όταν πρόκειται για διμερείς συνθήκη που έχει τη μορφή ανταλλαγής επιστολών η υπογραφή βρίσκεται σε ένα από τα αντίγραφα της συνθήκης. Ο κάθε αντιπρόσωπος υπογράφει το δικό του κείμενο και έπειτα γίνεται ανταλλαγή των κειμένων σε τρόπο ώστε κάθε κράτος να έχει ένα κείμενο με την υπογραφή του αντισυμβαλλόμενου.

Επικύρωση

Αποτελεί πράξη θεμελιώδης σημασίας για την συμβατική δέσμευση μεταξύ των κρατών.

Είναι η εκδήλωση της θετικής βούλησης του αρμόδιου κρατικού οργάνου για να δεσμευτεί αυτό το κράτος μετά.

Η βούληση αυτή διατυπώνεται από τον κάθε συμβαλλόμενο σε ένα έγγραφο που αποκαλείται όργανο επικύρωσης.

Τα κράτη έχουν διακριτική αρμοδιότητα να επικυρώσει ή όχι μια συνθήκη.

Κύρωση: Απόκτηση μορφής νόμου με την εισαγωγή στη Βουλή και την ψήφιση των βουλευτών. Δημοσιεύεται στο ΦΕΚ. Ύστερα από την κύρωση της Βουλής έχουμε την επικύρωση του Προέδρου της Δημοκρατίας.

Τα όργανα επικύρωσης είτε ανταλλάσσονται μεταξύ των συμβαλλόμενων είτε κατατίθεται σε ένα θεματοφύλακα.

Η επικύρωση είναι κατάλοιπο δύο και παραπάνω αιώνων.

Συστήματα Επικύρωσης

Από την άποψη της αρμοδιότητας των εσωτερικών οργάνων για την σύναψη των συνθηκών με επικύρωση, διακρίνονται τρία κυρίως συστήματα:

Α) Μικτή αρμοδιότητα: Συνήθως το νομοθετικό όργανο παρέχει την συγκατάθεση του και ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας προχωρεί στην επικύρωση. Αυτό ακολουθεί και η Ελλάδα.

Β) Αποκλείεται αρμοδιότητα εκτελεστικής εξουσίας: Μονάρχης ή αρχηγός του κράτους έχει την αρμοδιότητα για να δεσμεύσει το κράτος. Συναντιέται κυρίως στα αυταρχικά καθεστώτα. Πάντως και σε δημοκρατικά κράτη όπως η Ιρλανδία. Το Σύνταγμα επιφυλάσσει στους αρχηγούς αυτό το δικαίωμα.

Γ) Αποκλειστική αρμοδιότητα νομοθετικής εξουσίας: Αρμόδια είναι ένα νομοθετικό όργανο.
Π.χ. Συνέδριο Σοβιέτ είχε αποκλειστική αρμοδιότητα για την επικύρωση των συνθηκών.

Μικτή αρμοδιότητα

- Υποβολή από την κυβέρνηση για την συγκατάθεση του Κοινοβουλίου ορισμένων ιδιαίτερα σημαντικών κατηγοριών συνθηκών π.χ. εμπορίας, συμμετοχής σε διεθνείς οργανισμούς κτλπ.

- Η κυβέρνηση υποχρεούται να καταθέσει στη Βουλή όλες τις συνθήκες των οποίων επιδιώκει την σύναψη αλλά η συγκατάθεση γίνεται ρητά ή σιωπηρά (μετά παρέλευση διμήνου)

- Πρωτοτυπίες στο πλαίσιο του μικτού συστήματος ο ΠτΔ συνάπτει τις συνθήκες ύστερα από σύμφωνη γνώμη γερουσίας π.χ. ΗΠΑ

Σε μερικά ομοσπονδιακά κράτη και τα τοπικά καντόνια είναι αρμόδιο όργανα για την σύναψη συνθηκών.

Σε ορισμένες περιπτώσεις προϋπόθεση για την σύναψη μιας συνθήκης είναι το δημοψήφισμα.

Π.χ. Ελβετία – συμμετοχή σε διεθνείς οργανισμό – δημοψήφισμα

Η σύναψη συνθήκης ολοκληρώνεται με την ανταλλαγή ή την κατάθεση των οργάνων επικυρώσεως ή προσχωρήσεως.

Μπορούν να συναφθούν με δύο τρόπους συνθήκες:

A) Συμφωνία απλοποιημένης μορφής

B) Κλασική μορφή συμφωνίας

Συμφωνίες απλοποιημένης μορφής

Υπάρχουν διεθνείς συνθήκες που συνάπτονται με συνοπτική διαδικασία. Για την συνομολόγησή τους δεν απαιτείται η επικύρωση με τη συμμετοχή Αρχηγού του κράτους, ούτε η συγκατάθεση της Βουλής.

Είναι διεθνείς συνθήκες με όλες τις νομικές συνέπειες που απορρέουν από αυτόν τον χαρακτηρισμό.

Απαιτείται υπογραφή υπουργού ή και άλλου εκπροσώπου και όχι του Προέδρου της Δημοκρατίας, αλλά σε μερικές περιπτώσεις απαιτείται και αυτό. Σήμερα τεράστιος αριθμός διεθνών συμφωνιών συνάπτονται με αυτήν την διαδικασία. Παρουσιάζεται μεγάλη δυσχέρεια για την ασφαλή διάκριση των αντικειμένων που ρυθμίζουν αυτές.

Αντικείμενο τους:

Οι απλές συμφωνίες έχουν τρία αντικείμενα ρύθμισης:

A) Τεχνικά και διοικητικά θέματα δευτερεύουσας σημασίας (εμπορική συνεργασία κτλπ)

B) Στρατιωτικές συμφωνίες (εκεχειρία και ανακωχή)

Γ) Όταν έχουμε τυπική συνθήκη που απαιτεί επέκταση των όρων

Άρθρο 36, παρ. 4 / 1975 – 1986 – 2001 Συντάγματος

Η Ελληνική πρακτική δεν περιορίζεται στην έκδοση προεδρικών διαταγμάτων.

Με αποφάσεις πέρασαν πολλές συνθήκες απλοποιημένης μορφής που αφορούσαν διάφορα ζητήματα.

Συμφωνίες Νομικά Μη Δεσμευτικές

- Συμφωνίες καθαρώς πολιτικές μη δεσμευτικές
- Μνημόνια συνεννοήσεως
- Συμφωνίες κυρίων

Τα κράτη δεσμεύονται με διάφορες μεθόδους και σε ποικίλα επίπεδα. Συχνότητα δεν επιθυμούν ή δεν θεωρούν αναγκαία την νομική δέσμευση. Έχουν ευέλικτο χαρακτήρα.

Δεν υπάγονται στο *pacta sunt servanta*.

Δεν είναι εύκολο να τα ξεχωρίσουμε από τις απλές συμφωνίες.

Τα μνημόνια κτλπ αν δεν γράφουν από πάνω ότι είναι μνημόνια κτλπ ή δεν γράφουν ότι τα κράτη δεσμεύονται με αυτά τότε αποτελούν κανονικές συμφωνίες και συνθήκες.

Οι Συμφωνίες κυρίων γίνονται μεταξύ ευπρεπών ανθρώπων δηλαδή αρχηγών κράτους κτλπ.

Επιφυλάξεις στις διεθνείς συνθήκες

Περιεχόμενο και δικαιολογία

Επιφύλαξη είναι η μονομερής δήλωση στην οποία προβαίνει ένα κράτος κατά την υπογραφή, την επικύρωση, την προσχώρηση ή την έγκριση μιας συνθήκης με την οποία ζητεί να τροποποιήσει ως προς αυτό τα έννομα αποτελέσματα ορισμένης ή ορισμένων διατάξεων αυτής της συνθήκης.

Επιφύλαξη μετά την σύναψη δια της επικύρωσης ή της υπογραφής δεν είναι νοητή. Δικαιολογείται από το γεγονός ότι όλοι οι όροι της διεθνούς συνθήκης δεν μπορούν να γίνουν αποδεκτές από όλα τα κράτη. Έτσι παρέχεται η δυνατότητα σε ένα κράτος αντί να μείνει έξω από το συμβατικό κύκλο, να διατυπώσει επιφύλαξη ως προς την ή τις ορισμένες διατάξεις χωρίς ταυτόχρονα να πάψει να είναι συμβαλλόμενο μέρος ως προς τις λοιπές διατάξεις της συνθήκης.

Επιφυλάξεις -> Πριν την επικύρωση

#

Ερμηνευτικές δηλώσεις -> πριν ή μετά την επικύρωση

Η επιφύλαξη επιτρέπει την ευρεία συμμετοχή σε διεθνείς συνθήκες και δεσμεύσεις γιατί αν δεν υπήρχε ο μηχανισμός αυτός τότε τα κράτη επειδή μια διάταξη κάποιας συνθήκης δεν θα ανταποκρινόταν στα συγκεκριμένα συμφέροντα τους δεν θα μπορούσαν να αντιδράσουν όπως ήθελαν.

Η βασική γραμμή που ακολουθεί η Σύμβαση της Βιέννης 1969:

- Δίνεται το προβάδισμα στη βούληση των κρατών ως προς τον τρόπο που θα αντιμετωπίσουν τις ενδεχόμενες διατυπωμένες επιφυλάξεις

- Παρέχεται το δικαίωμα στα κράτη να διατυπώσουν στο κείμενο της συνθήκης απαγόρευση επιφυλάξεων γενικά.

Π.χ. σύμβαση Ο.Η.Ε. για το δίκαιο της θάλασσας.

Υπάρχει επίσης μια γενική ρήτρα που ορίζει:

Η επιφύλαξη ακόμα και όταν σιωπά η σύμβαση δεν μπορεί να αντικείται στο ίδιο το αντικείμενο της σύμβασης.

Έλεγχος Νομιμότητας Επιφυλάξεων

Ποιος έχει την εξουσία να καθορίζει αν μια επιφύλαξη αντικείται ή όχι προς το αντικείμενο και σκοπό της συνθήκης;

Στο γενικό διεθνές δίκαιο δεν υπάρχει όργανο που να φροντίζει για αυτήν την διαπίστωση. Έτσι στη Σύμβαση της Βιέννης και στο γενικό διεθνές δίκαιο αφήνεται στην διακριτική ευχέρεια κάθε κράτους να κρίνει κατά περίπτωση τις επιφυλάξεις.

Το Διεθνές Δίκαιο έχει καθορίσει σε πολλές περιπτώσεις τα αντικείμενα, το όριο και τους σκοπούς των επιφυλάξεων.

Τρόπος Διατύπωσης

Διατυπώνεται γραπτώς.

Η επιφύλαξη πρέπει να διατυπώνεται γραπτώς και αν όπως είπαμε επιτρέπεται σιωπηρή αποδοχή της, η διατύπωση αντιρρήσεως ως προς την επιφύλαξη να γίνεται σε εύλογο χρονικό διάστημα.

Άρθρο 23 Σύμβασης Βιέννης → Δεν πρέπει να υπερβαίνει το διάστημα αυτό τους 12 μήνες από τότε που διατυπώθηκε η επιφύλαξη. Ανάκληση όμως των επιφυλάξεων ή αντιρρήσεων σε επιφυλάξεις μπορεί να γίνει οποτεδήποτε.

Ερμηνευτικές Δηλώσεις

Τα κράτη κατά την σύναψη συνθήκης συνοδεύουν την έκφραση θετικής βούλησης τους με μια ή περισσότερες ερμηνευτικές δηλώσεις. Είναι καθόλα νόμιμες αυτές. Εκφράζουν το πώς το συγκεκριμένο κράτος αντιλαμβάνεται στις υποχρεώσεις του απέναντι στο σύνολο ή σε επιμέρους διατάξεις της συνθήκης. Υποδηλώνει την πολιτική κατεύθυνση που ένα κράτος προσανατολίζει να δώσει στο κείμενο.

Δεν τροποποιούν αλλά αποσαφηνίζουν τις συνθήκες.

Διαφορές επιφυλάξεων και ερμηνευτικών δηλώσεων:

- Μπορεί να διατυπωθεί οποτεδήποτε από το ενδιαφερόμενο κράτος μια ερμηνευτική δήλωση.

- Δεν προβλέπονται αντιρρήσεις στις ερμηνευτικές δηλώσεις, γιατί δεν τροποποιούν αλλά αποσαφηνίζουν.

Π.χ. Σύμβαση ΟΗΕ

1982

Δίκαιο θάλασσας

157 κράτη επικύρωσαν

Απαγορεύονται οι επιφυλάξεις, αλλά κατά την υπογραφή, την επικύρωση ή προσχώρηση 52 κράτη κατέθεσαν ερμηνευτικές δηλώσεις. Αλλά επειδή η ερμηνευτική δήλωση εξ ορισμού δεν είναι επιφύλαξη, 1 κράτη έκαναν ερμηνευτικές δηλώσεις και μετά την πραγμάτευση της υπογραφής επικύρωσης ή της προσχώρησης.

Επιφύλαξη σε διάταξη που αποκρυσταλλώνει έθιμο:

Επιφύλαξη που κατά την συμμετοχή σε διεθνή συνθήκη που αποκρυσταλλώνει γενικώς την συγκεκριμένη διάταξη της προϋπάρχουσας διάταξης δεν νοείται και δεν μπορεί να υπάρξει.

Αρμόδιο όργανο στην Ελλάδα στο θέμα επιφυλάξεων:

Ο αρχηγός του κράτους κατά την επικύρωση ή το αρμόδιο όργανο εκτελεστικής εξουσίας (Πρωθυπουργός και Υπουργός Εξωτερικών) κατά την σύναψη της συνθήκης αν η συνθήκη δεν απαιτεί κύρωση, διατυπώνουν επιφυλάξεις.

Σε μερικές φάσεις όμως οι Ελληνικές κυβερνήσεις αγνόησαν την Βουλή και διατύπωσαν την επιφύλαξη κατά την φάση της συντάξεως επικυρωτικών εγγράφων.

Τα κράτη μπορούν να κάνουν ανάκληση των ερμηνευτικών δηλώσεων αλλά και των επιφυλάξεων. Γίνεται η ανάκληση από το όργανο που διατύπωσε την επιφύλαξη.

Εφαρμογή Συνθηκών

Με την ολοκλήρωση της διαδικασίας συνομολόγησης μιας συνθήκης οδηγούμαστε στη θέση σε ισχύ της συνθήκης και στην συνακόλουθη εφαρμογή της.

Σχετικά προβλήματα – παράμετροι:

- Έναρξη ισχύος

- Τήρηση
- Εφαρμογή στο χρόνο και χώρο
- Ερμηνεία
- Τρίτα Κράτη
- Λήξη Ισχύος

Έναρξη ισχύς

Συμπίπτει με το χρόνο οριστικής εκδήλωσης της βούλησης των διαπραγματευόμενων μερών για δέσμευση.

Δεσμευτικότητα πριν την ισχύ -> υπάρχει σιωπηρή αποδοχή ισχύος πριν από το χρόνο έναρξης της συνθήκης.

Έχουμε όμως κενό δεν υπάρχει ρύθμιση για περιπτώσεις παράλληλης προσωρινής και οριστικής εφαρμογής, όπου για έναν αριθμό κρατών η συνθήκη οριστικά και για άλλα προσωρινά.

Προσωρινή ισχύς → οριστική ισχύς

Τήρηση

Από την στιγμή της έναρξης ισχύς μιας συνθήκης γεννιέται η υποχρέωση των μερών για την πιστή εφαρμογή της. Οι αρχές της *pacta sunt servanda* και της καλής πίστης την ακολουθούν σε όλη τη διάρκεια που διαγράφει την τροχιά ζωής στο διεθνές σύστημα. Οι δύο αρχές δεσμεύουν μόνο τα συμβαλλόμενα κράτη, ενώ για τα τρίτα κράτη δεν παράγει έννομες συνέπειες.

Σύμβαση Βιέννης -> άρθρο 26/27 περιέχουν διατάξεις για το θέμα της τήρησης των συνθηκών.

Εφαρμογή σε χώρο και χρόνο

Τόπος είναι όχι μόνον η χωρική έκταση αλλά και οτιδήποτε βρίσκεται πάνω σε αυτή που υπόκειται στην δικαιοδοσία και κυριαρχία ενός κράτους. Σήμερα σημαίνει τον χώρο πάνω στον οποίο το κράτος ασκεί κυριαρχία.

Έχει δύο παραμέτρους:

- Χρόνος
- Χώρος

Χρόνος

- Αναδρομικότητα : Έχουμε μη αναδρομική ισχύ. Υπάρχει χρόνος λήξης. Κάθε συνθήκη έχει έναρξη και τέλος. Δεν παράγει έννομα αποτελέσματα εκτός αν ορίζεται διαφορετικά.
Εξαίρεση αποτελεί οι κανόνες συνθήκης που εφαρμόζονται σε χρόνο προγενέστερο από την συνθήκη.

- Σύγκρουση συνθηκών: Υπάρχουν 4 περιπτώσεις σύγκρουσης συνθηκών:

A) οι 2 συνθήκες να ρυθμίζουν το ίδιο αντικείμενο

B) τα συμβαλλόμενα μέρη να είναι τα ίδια

- Γ) να συμπίπτουν και οι 2 συνθήκες στον χρόνο εφαρμογής τους
- Δ) να προβλέπουν διατάξεις με ρυθμίσεις που συγκρούονται

Προγενέστερη ειδική # μεταγενέστερη = τα μέρη συναινούν στην τροποποίηση ή κατάργηση.

Προγενέστερη γενική (π.χ. 5 κράτη) # μεταγενέστερη = η δυσκολότερη περίπτωση.

Υπάρχουν 2 λύσεις:

- Είτε γεννιέται διεθνής ευθύνη για 5 κράτη
- Είτε η μεταγενέστερη συνθήκη είναι άκυρη.

Ερμηνεία Διεθνών Συνθηκών

Αρμοδιότητα

Στο εσωτερικό πεδίο την αρμοδιότητα την έχουν τα όργανα της διοίκησης και τα δικαστήρια.

Ενώ στο εξωτερικό πεδίο την αρμοδιότητα την έχουν τα κράτη, τα δικαστικά και τα πολιτικά όργανα.

Στο εξωτερικό πεδίο στο βαθμό που τα κράτη μέρη αναγνωρίζουν την αρμοδιότητα των διεθνών δικαιοδοτικών οργάνων, τα τελευταία μπορούν να ερμηνεύσουν μια συνθήκη.

Μέθοδοι Ερμηνείας

1. Καλή Πίστη
2. Σύνηθες Νόημα
3. Γενικό πλαίσιο όρων
4. Υπό το φως του αντικειμενικού σκοπού της συνθήκης (Τελολογική ερμηνεία, σκοπός – τέλος. Αναζήτηση σκοπού για ερμηνεία).
5. Συμπληρωματικά μέσα ερμηνείας

Συνθήκες και Τρίτα Κράτη

Βασικά χαρακτηριστικά: Οι συνθήκες παράγουν δίκαιο που δεσμεύει μόνο τα μέρη τους.

Συνέπεια Κυριαρχίας: Το κράτος είναι κυρίαρχο από την στιγμή που έχει την δυνατότητα να προσδιορίζει από μόνο του τη βούληση του σε θέματα που αφορούν τα εσωτερικά του και τις διεθνείς σχέσεις του.

Άρθρο 26 Βιέννης

Ωστόσο ένα κράτος είναι δυνατόν να αντλήσει εφόσον το επιθυμεί, δικαιώματα και να υπαχθεί σε υποχρεώσεις με βάση συνθηκών στην οποία δεν είναι μέρος.

Εξαίρεση:

- 1) Υποχρεώσεις που προκύπτουν από συνθήκες για τρίτα κράτη.
- 2) Δικαιώματα από συνθήκες για τα τρίτα κράτη.

Προϋποθέσεις για την πρώτη εξαίρεση:

- επιδίωξη από τα κράτη
- αποδοχή γραπτή από τρίτο κράτος

Προϋποθέσεις για την δεύτερη εξαίρεση:

- Μη άρνηση – κατάφαση άντλησης δικαιωμάτων, δηλαδή αποδοχή
- Πρόθεση των κρατών να δώσουν ένα δικαίωμα σε ένα κράτος.

Ρήτρα του ευνοούμενου κράτους (#άρθρο 36 Σύμβαση Βιέννης):

Συμφωνία δύο κρατών που αναλαμβάνουν την υποχρέωση να επεκτείνουν στις δικές τους σχέσεις κάθε ρύθμιση η οποία δημιουργείται από μια συνθήκη ανάμεσα σε ένα από τα κράτη αυτά και ένα τρίτο κράτος και η οποία μπορεί να θεωρηθεί ευνοϊκότερη σε σχέση με το συμφωνημένο ανάμεσα στα δύο πρώτα κράτη.

Εδώ δεν έχουμε προγενέστερη συμφωνία.

Ανάκληση / Τροποποίηση υποχρεώσεων και δικαιωμάτων:

Απαραίτητη η κοινή συναίνεση των κρατών. Δεν είναι απαραίτητο να είναι ανακλητό το δικαίωμα και η υποχρέωση.

Επίδραση Συνθηκών στο έθιμο:

Πέρα από την επίδραση των συνθηκών στα τρίτα κράτη, υπάρχει και η επίδραση τους στο έθιμο.

Υπάρχουν δύο τρόποι επίδρασης:

- Με το να μην χρησιμεύει ως απόδειξη δικαίου
- Με το να αποτελεί εναρκτήριο σημείο για την δημιουργία ενός νέου δικαίου.

Λήξη Ισχύος:

Μια συνθήκη δημιουργεί κανόνες δικαίου για τα μέρη που ισχύουν για το χρονικό διάστημα μέσα στο οποίο η συνθήκη ισχύει. Η συνθήκη δεν μπορεί να είναι αιώνια.

Υπάρχουν δύο τρόποι λύσης διεθνών συνθηκών:

- Νέα Συνθήκη
- Εφαρμογή κανόνων του διεθνούς δικαίου

Αναθεώρηση και τροποποίηση διεθνών συνθηκών

Αιτία λήξης => αναθεώρηση και τροποποίηση.

Αναθεώρηση: Τυπική μεταβολή της συνθήκης που αποσκοπεί να διαφοροποιήσει τις διατάξεις της συνθήκης για το σύνολο των μερών.

Τροποποίηση: Μεταβολή της συνθήκης μέσα σε μια *intes se* συμφωνία από τα μέρη. Αποσκοπεί στην διαφοροποίηση διάταξης της συνθήκης στις σχέσεις των μερών που έτσι συμφώνησαν.

Τα παραπάνω γίνονται μόνο με συναίνεση. Σε ειδικές περιπτώσεις χρειάζεται και ο ρόλος των μόνιμων μελών του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ.

Η λήξη ισχύς των διεθνών συνθηκών είναι δυνατόν να επέλθει:

- για το σύνολο των μερών ή για μέρος των κρατών – μερών
- για το σύνολο ή μέρος των διατάξεων της

Στην τυπική συμφωνία οπωσδήποτε χρειάζεται συναίνεση των μερών και γραπτή συμφωνία.

Άρθρο 40 (Πολυμερείς συνθήκες):

- Απαιτείται συναίνεση κρατών
- Απαιτείται επίσης αίτηση αναθεώρησης από ένα κράτος και κοινοποίηση σε όλα τα κράτη

Άρθρο 41

Αν δεν συμφωνούν όλα τα μέρη έχουμε νέα συνθήκη στην οποία μετέχουν α κράτη που επιθυμούν, αλλά ισχύει και η προηγούμενη συνθήκη. Δεν δημιουργούνται προβλήματα στην απόλαυση των δικαιωμάτων/ Κάθε απόκλιση θα αντιβαίνει προς το σκοπό της.

Άτυπη αναθεώρηση

Πανηγυρικός μέθοδος συμφωνίας # Άτυπη αναθεώρηση

Άτυπη αναθεώρηση: Εφαρμογή της συνθήκης κατά τέτοιο τρόπο που δεν αφήνει αμφιβολία ως προς την αλλαγή που επιφέρει στο γράμμα και στο πνεύμα της συνθήκης.

Αυστηρότητα προϋποθέσεων:

- Σταθερότητα εφαρμογής
- Σοβαρότητα απόκλισης από το γράμμα / πνεύμα συνθήκης.
- Κοινότητα αλλιώτικης συμπεριφοράς

Ακυρότητα Συνθηκών

Προϋποθέσεις εγκυρότητας συνθηκών – Αλληλεπίδραση θεωρίας και εθίμου:

Η συμβατική ελευθερία στο διεθνές δίκαιο συνίσταται στο δικαίωμα ενός μέλους του συστήματος:

- A) Να συνομολογεί συμφωνίες με άλλα μέλη
- B) Να προσδιορίζει το περιεχόμενο των συμφωνιών

Δεν είναι όμως απεριόριστο το δικαίωμα αυτό.

Γενικές αρχές που συντρέχουν:

- Ικανότητα σύναψης συνθήκης
- Συναίνεση όλων των μερών και να αντιπροσωπεύσει την καθαρή συναίνεση
- Πιθανά ελαττώματα (αναρμοδιότητα, απάτη, χρήση βίας, υπέρβαση εξουσίας).
- Η συμφωνία δεν πρέπει να έρχεται σε σύγκρουση με κανόνα αναγκαστικού δικαίου.
- Η συμφωνία να περιβληθεί με έναν τύπο, να πάρει μια συγκεκριμένη εξωτερική μορφή την οποία το δικαϊκό σύστημα θεωρεί απαραίτητη προϋπόθεση εγκυρότητας. Δεν είναι απαραίτητο αυτό στο διεθνές δίκαιο. Μέχρι και ο γραπτός τύπος δεν είναι ευτελώς απαραίτητη.

Λύση Διεθνών Συνθηκών

Λήξη → οφείλεται σε ελαττώματα

Λύση → οφείλεται σε διαδρομή στο χρόνο ,δημιουργούνται επίσης όροι για την κατάληξη της.

Αυθεντική Λύση:

- Συναινετική Λύση
- Εκ του νόμου προβλεπόμενη λύση

Συναινετική Λύση:

Με την συνομολόγηση δεχόμαστε όλες τις λογικές συνέπειες της διεθνούς συνθήκης. Υπάρχει στη συνθήκη ειδική διάταξη για διάρκεια ζωής, χρόνο λύσης και διαδικασία λύσης.

Αόριστου χρόνου συνθήκες -> κοινή συναίνεση

Άρθρο 55

Υπερβολική μείωση των μερών (κρατών) της συνθήκης. Έτσι επέρχεται αυτομάτως λύση.

Γίνεται όμως μόνο αν το προβλέπει η ίδια η σύμβαση.

Διαφορετικά διατηρείται η συνθήκη όσο μικρός και είναι ο αριθμός.

Εκ του νόμου λύση:

- παραβίαση συνθήκης
- επιγνηόμενη αδυναμία
- θεμελιώδη μεταβολή συνθηκών
- διακοπή διπλωματικών σχέσεων

Παραβίαση Συνθήκης

Pacta sunt servanda

Έχουμε όμως και περιπτώσεις στις διμερείς συνθήκες.

Ουσιώδη παραβίαση: Τα μέρη να αναζητούν και συμφωνούν με καλή πίστη. Το αθώο μέρος μπορεί να ζητήσει την λύση και την αναστολή. Εκτός από την ουσιώδη παραβίαση, υπάρχει και η μη ουσιώδης παραβίαση.

Το κράτος που παραβιάζει μια διεθνής συνθήκη δεν μπορεί να επικαλεστεί παραβίαση.

Πολυμερείς Συνθήκες:

Υπάρχει μια σειρά επιλογών των κρατών:

- Αναστολή εφαρμογής εν συνόλω ή μέρους συνθήκης σε σχέση με το μέρος που παραβίασε την συνθήκη
- Αναστολή εφαρμογής στο σύνολο ή μέρος της συνθήκης σε σχέση με το μέρος που επικαλέστηκε παραβίαση.
- Να ζητηθεί αναστολή, ομόφωνο (πλην υπεύθυνου κράτους), η λύση της συνθήκης.

Ρεαλιστικότερο → Λύση με ομοφωνία όλων των αθών μερών.

Αδυναμία Εκτέλεσης Συνθήκης

Φθορά στο χρόνο ή απώλεια, καταστροφή και εξαφάνιση αντικειμένου πάνω στην οποία στηρίχθηκε η συνθήκη.

Π.χ. Ελλάδα – Έβρος – Μοίρασμα νερού

Αν εκλείψουν τα νερά έχουμε μη ουσιώδες υλικό στοιχείο.

Διευκρινήσεις:

Ουσιώδης υλικό στοιχείο: Δεν είναι η νομική προσωπικότητα των κρατών ή ζήτημα διαδοχής κρατών.

Αποτέλεσμα: Λύση , αποχώρηση και αναστολή

Τρόπος Λύσης: Μόνο δικαίωμα επίκλησης για λύση, αποχώρηση ή αναστολή. Όχι αυτόματα αποτελέσματα. Επί του κύρους της συνθήκης.

Θεμελιώδης Μεταβολή περιπτώσεων

Rebus sic stantibus

Υπάρχει πιθανότητα κατάχρησης.

Άρθρο 62:

- σαφές και πλήρες
- αλλά και πρόβλεψη υποχρεωτικής διαδικασίας επίκλησης της μεταβολής συνθηκών

Λόγοι επίκλησης:

- 1) Η μεταβολή να αφορά περιστάσεις που υπάρχουν κατά το χρόνο συνομολόγησης συνθήκης.
- 2) Η μεταβολή να μην έχει προβληθεί από πριν από τα μέρη.
- 3) Οι μεταβολές να αποτελούν ουσιώδη βάση της συναίνεσης.

Εξαιρέσεις από επίκληση:

- Συνθήκες που καθιερώνουν σύνορα δεν είναι θεμελιώδες. Τα σύνορα μπορούν να αλλάξουν/.
- Κανείς δεν πρέπει να επωφελείται από τα δικά του σφάλματα. Αν η παραβίαση προέρχεται από συμβαλλόμενο μέρος, δεν μπορεί αυτός να επικαλεστεί θεμελιώδη μεταβολή συνθηκών.

Διακοπή Διπλωματικών Σχέσεων

Η ένοπλη σύρραξη είναι λόγος λύσης διεθνής συνθήκης

- ➔ Πολυμερείς συνθήκες: Δεν επηρεάζει τις σχέσεις μη εμπλεκόμενων κρατών. Αναστολή όμως σχέσεων με τα εμπλεκόμενα κράτη.
- ➔ Διμερείς συνθήκες: Έχουμε λύση (όχι αναστολή) της διμερείς συνθήκης. Διότι θα εμποδιζόταν ο αναπροσδιορισμός των σχέσεων των μερών.

Μερική Λύση διεθνών συνθηκών:

Έχουμε όταν λίγα από τα κράτη επιθυμούν την λύση της συνθήκης. Δεν έχουμε επίκληση, αλλά πρωτοβουλία αυτών των κρατών.

Δύο περιπτώσεις:

- καταγγελία (Αποχώρηση)
- παραίτηση

Καταγγελία: Μονομερής δικαιοπραξία. Έκφραση βούλησης για μη δέσμευση από την διεθνή συνθήκη. Δεν μπορούν να είναι αυθαίρετες.

Διμερείς -> λύση

Πολυμερείς -> αποχώρηση

Προϋποθέσεις καταγγελίας:

1. Πρόθεση των μερών για καταγγελία ή αποχώρηση
2. Φύση συνθήκης

Διαδικασία:

- Προειδοποίηση 12 μήνες πριν
- Άρθρο 65 και λοιπά

Παραίτηση: Βούληση για παύση άντλησης δικαιωμάτων από διεθνής συνθήκες. Μονομερές δικαιοπραξία.

Περιπτώσεις Διαδοχής κρατών:

Διαδοχή κρατών: Πραγματική κατάσταση που δημιουργείται όταν ένα κράτος υποκαθίσταται από ένα άλλο πάνω σε ένα δεδομένο έδαφος στο χειρισμό των διεθνών σχέσεων του εδάφους αυτού. Ρυθμίζεται από την σύμβαση της Βιέννης για την διαδοχή των κρατών στις συνθήκες του 1978.

Η διαδοχή δεν θίγει σύνορα που καθιερώνονται με μια συνθήκη ούτε δικαιώματα και υποχρεώσεις που διαμορφώθηκαν από μια συνθήκη που σχετίζονται.

Γενικός Κανόνας: Το νέο κράτος μπορεί εξ αρχής να επιλέξει τις δεσμεύσεις του.

Η διαδοχή δεν θίγει υποχρεώσεις ή δικαιώματα που σχετίζονται με χρήση εδάφους ή με περιορισμούς στη χρήση του.

